

KAREL ČAPEK

JOSEF ČAPEK

e-SPISY 1

**ZÁŘIVÉ HLUBINY
A JINÉ PRÓZY**

e-SPISY

eSPISY KARLA ČAPKA

Sv. 0I

Karel Čapek / Josef Čapek

**Zářivé hlubiny
a jiné prózy**

CARPE DIEM
2016

Karel Čapek / Josef Čapek
Záživé hlubiny a jiné prózy
(eSpisy I)

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla, a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu nebo v aplikaci. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření, je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

No part of this may be reproduced in any form or by any electronic or mechanical means including information storage and retrieval systems, without permission in writing from the author. The only exception is by a reviewer, who may quote short excerpts in a review.

© *Carpe diem*, 2015

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-7487-193-1 (pdf)

ISBN 978-80-7487-194-8 (epub)

ISBN 978-80-7487-195-5 (mobi)

Červená povídka

Banket v šermířském klubu již trval přes půlnoc, když tlustý pan Bartsch se sklenicí v ruce povstal k svému pátému a poslednímu toastu.

Tlustý pan Bartsch tentokráte připíjel dámám, našim paním a jejich vzdáleným půvabům, tlumě svůj hlas vibrující a hladký, neboť ony právě usínají, oddechující na loži, a potichu sténají, rozrušovány ženskými sny; tak mluvil, černý a vzpřímený, skládaje galantní periody a sladké pocty našim paním, vzácným ženám s účesem a vlečkou, kterým sloužíme.

V tu chvíli stalo se utrpení mladého Richarda již nesnesitelným a slzy stoupaly do jeho hezkých světlých očí. A tento krásný muž, aby přemohl náhlou slabost své zoufalé chvíle, položil dlaň na hořící konec svého doutníku a nechal fyzickou bolest růsti až k tichému zaúpení. Pak seděl opět bledý a vztyčený a usmíval se shovívavě k mateřsky něžným pozornostem svého znepokojeného Pylada, jenž pozbýváje soucitem rozvahy hladil ramena svého přítele.

„Mladý Richard byl zrazen od své milenky,“ šeptalo se na druhém konci stolu.

„Zrazen,“ mluvil tiše pan Kostka, „to znamená, že žena, která mu lhala, počala nyní lháti jinému. Pánové, podívejte se na jeho bezvadnou náprsenku; hleďte, tohoto rána v ní snad bude malý otvor s červenými okraji. Mladý Richard dostane na levou stranu prsou červenou stužku lásky. Jaká hloupost!“

Mladý Richard cítil, že se mluví o něm, a zahaliv se v diskrétnost, povstal, aby se poroučel pánům přátelům s nerušenou korektností dokonalého klubmena.

„Pánové, proč jste ho nezdrželi?“ beznadějně řekl Pylades, zachvacován nepokojem.

„Nač to?“ mluvil pan Kostka s nepokrytou melancholií. „Och, Pylade, žena, kterou on miluje, není skutečně ani krásná, ani rozumná. Mluví o hudbě, které nerozumí, a o lásce, jíž necítí. Poněvadž přijímá návštěvy v županu, platí za monděnu, ale není jí. Sama se pokládá za nešťastnou v manželství a šťastnou ve hříšné

lásce, ale není ničím jiným než obyčejnou ženou několika mužů, která čte Maupassanta a nudí se. Řekněte, Pylade, čím tato žena upoutala lásku mladého Richarda? Řekněte, proč muž miluje jednu ženu, třebaže ostatní jsou zcela stejné kromě jména, jež milenec zdobňuje mezi polibky? Řekněte, jakými prostředky se žena stává osudem svého milence? Jaká hloupost! Bartschi, pro-
neste toast, šestý a poslední, toast mladému Richardovi, který vám včera uštědřil tři body.“

„Nerozumím tomu,“ řekl Bartsch zarmouceně. „Ještě nikdy jsem neměl tyfus a velikou lásku. Co chcete? Pohleďte, jsem muž, a dokonce hříšný muž, a přijde-li na mne někdy lidská chvíle lítosti nad mými hříchy, dovedu se pomodlit: Milý bože, to je tvá věc. Jsem již zařízen s hlavou, jež se dovede červenati, a s břichem, jež se nedovede červenati; a není-li mně dosti snadno, abych připjal k svému břichu ethické uzdy, jež by má hlava držela ve svých rukou, byl jsi to ty, kterýs to tak zařídil. Za druhé mám srdce, tento uzel citů a Adamův bok, jenž křičí, aby mu byla vrácena žena, která z něho byla vyňata; neboť, je-li pravděpodobno, že Eva byla vyňata z levého boku mužova, pochopíte snáze odvěkost cizoložství. Za třetí mám dobré trávení dobrých menu a za čtvrté velikou tobolku pro malé výlohy denní a noční. Nuže, to jsou čtyři nohy, na kterých stojí moje Venuše, a poněvadž stojí na čtyřech, stojí pevně. Prosit, Pylade; nevěřím, že by mladý Richard zastřelil své břicho ranou do srdce.“

„On to udělá,“ šeptal Pylades sklesle.

„On to udělá,“ mluvil pan Kostka s rostoucí sklíčeností. „Vždycky jednou za čas se rodí krásní lidé, kteří se zdají býti určeni k tomu, aby lidským utrpením propůjčili formu a pathos hrdinské tragédie. Jejich utrpení se obrací v pohyby, kterým bychom tleskali dojati tragickou hrou, zatímco my sami se uvnitř hryžeme v nedramatických utrpeních, kterým říkáme láska nebo zklamání nebo jakkoliv jinak; neboť máme mnoho utrpení, která mají jména, a ještě mnoho těch, která jsou bezejmenná.“

Pan Kostka se zamyslel. „Bartschi,“ pokračoval, „nestalo se vám nikdy, že jste pojednou opustil řada své milenky, abyste si hryzl rty v nesmyslném utrpení, že ji milujete?“

„Stydím se,“ řekl Bartsch mírně. „Rty jsem si hryzl, ale nader jsem neopustil; ostatně máte pravdu.“

„Bartschi,“ mluvil pan Kostka dále, hledě do tlusté Buddhovy tváře svého přítele, „řekl muž holce: Mám tě rád za to, že tě nemiluji. Není to pravda?“

„Bylo to tak,“ pravil Bartsch sklíčeně, „avšak neřekl jsem to já, nýbrž přítel Horobec. Můj milý, co chcete? Holka je ochrana před milenkou neboli metoda vyhánění ŽENU ženou. Prosit, Kostko! Milovati je utrpení i nemilovati je utrpení, je-li to v lásce. Pravím, každý z nás má své,“ a pan Bartsch se zahalil v mlčení nad svou sklenicí.

A totéž mlčení zmocnilo se náhle pánů na konci stolu, a všichni na sebe pohlédli, neboť věděli, že každý z nich má své: pan Kostka manželku, od které odešel, a doktor Wanderer mladou ženu, jež od něho utekla; Bartsch nevyslyšenou lásku ke vdané paní, a pan Kramer smutek po choti, jež zemřela při porodu.

Tu zvedl hlavu Cavaliere Neri, vysloužilý mistr šermu, krásný stařec s růžovým obličejem pod bílým rounem vlasů, a puzen potřebou přenést se přes bolestné mlčení, počal mluvit: „Pánové, co je to? Pustili jste zármutek k našemu stolu a přinutili jste mne vzpomenouti na mou ženu, která zemřela pátý den po svatbě. Je tomu čtyřicet let, a tenkrát také zemřel můj otec, který býval karbonářem. Tedy od svého otce mám historie, které jsem vám již vypravoval, jako o Principe Bondinim neb o pastýři Lionettovi; a mohl bych vám vypravovati příběh o Niccolovi Beccarim, neb o nevěstce Lysippě, neb o milencích u St. Paola a ještě mnohé příběhy, z nichž každý je jiný, jenom jejich závěr je vždycky stejný; ten závěr, že lidé tenkrát, když se daly tyto příběhy, byli silnější a jejich osudy závažnější a těžší než vaše.“

Odpusťte mi, jsem již tak starý, že všechno minulé se mi zdá krásnějším. Odvykl jsem si již dobře viděti, a stáří vložilo do mých očí podivnou a převrácenou perspektivu, že věci se mně zdají tím většími, čím jsou vzdálenější. Těž mužové, zdá se mi, měli dříve větší pohyby a větší obrysy, i já sám jsem měl větší pohyby a větší vzrůst; avšak nyní jsem zestárl a seschl jsem jako Tithónos (*Pozn.: V řeckém bájesloví syn trojského krále*

Laomedonta, miláček bohyně ranních červánků Eos, která mu na Diovi vyprosila nesmrtelnost. Zapomněla však vyžádat pro něho i věčné mládí, takže Tithónos lety stále více chřádl a proměnil se nakonec v cvrčka.) a stal jsem se cikádou; a nyní jest mi dobře býti cikádou a mluvit o Tithónovi.

Nebo ještě lépe je mi opakovat příběhy, které vypravoval můj otec, když velice zestárl a vzpomínal na svá karbonářská léta v Belluně, nad Piave, kde náležel ke skupině Petrucchiové. K ní náležel též notář Rolli, mladý Paolo Paruta a Beccari, Niccolo Beccari, oba přátelé otcovi, potom Fanfani, který byl zastřelen od rakouské stráže, Crescimbeni, De Sanctis a pater Emiliani Giudici, tito tři později uvěznění v Prešpurku, Francouz Bazancourt, důvěrník Mazziniho (*Pozn.: Mazzini Giuseppe (1805-1872) – italský novinář a revolucionář, zakladatel spolku Mladá Itálie, vůdce hnutí za národní sjednocení země.*) zahynuvší na ulici. Petrucchi sám byl odsouzen do kamene, ale utekl za hranice. Rovněž můj otec, Cavaliere Giuseppe Neri, utekl do Bernu, kde si zařídil šermířskou školu. Paolo Paruta byl zabit v souboji od svého přítele Nicola Beccariho, který zemřel několik měsíců potom. To je historie skupiny Petrucchiovy.

Tedy tento Niccolo Beccari měl nevěstu jménem Gianninu, jež byla vychovávána v klášteře klarisek, když její rodiče zemřeli. Giannina byla ku podivu krásná, a poněvadž často klečíc měla vidění, že k ní sestupuje nebeský ženich, sladký Ježíš s ambrovými ranami, které se rozevíraly k polibkům jako rty milence, byla v klášteře naděje, že složí přísahu řehole a bude sloužiti svému Kristovi a chudým lidem a mimo to i cti kláštera přede všemi kláštery celého Benátska.

Avšak Gianninin bratr Cosimo chtěl mít ve své sestře raději matku mužů, a proto s pomocí svého přítele Niccola ji o slavnosti Korunování Panny odvezl z kláštera. Tenkrát tedy se mladý Beccari do Gianniny zamiloval a bývalá klariska z autority bratrovy byla zasnoubena Niccolovi.

Nevím, jak mužové milují nyní; nerozumím dobře vášním vás mladých lidí jiné rasy a jiného pokolení. Zdá se mi, že ve vašich láskách vedle čistého andělského tónu vašich citů se

ozývá podivný sekund, o němž nevím, kdo jej hraje, ale který zní temně a disonančně jakoby z ruky nepřítelovy. Zdá se mi, že jsou místa ve vaší duši, kam žena nepronikne; neboť vaše duše jsou hluboké a hlubší, než bývaly, dosti hluboké, aby pojaly zároveň lásku i nenávisť.

Proto budete málo rozuměti láskám oněch dob, citům složeným z vášní a ctností, z velikých vášní a velikých ctností, neboť byly to lásky silných mužů, kteří byli skloněni před ženou a vzpřímeni před mužem a dovedli dbáti, aby ani špička prstu milenčina se nezranila o hrot nože, jež v nejbližší chvíli zabodli do prsou sokových; takový tedy byl jejich poměr k ženě. Tak miloval i Beccari. Avšak Giannina stěží rozuměla této lásce, neboť Gesù se byl dotkl jejího srdce, a naplniv ji rozkošemi svých ran, umrtvoval její smysly, jako by nepokoj a nejistota panny, strach a zvědavost, zármutek, touha a všechny ty malé slabosti, jež dívku vrhají do náruče mužovy a učí ji hledati a býti hledánu a nalezenu, jako by tyto slabosti neměly místa v jejím těle ženy, jež nebyla ženou.

Ačkoliv pak Niccolo byl krásný muž a ne tak slabý, aby se dovedl přemáhati, dobrý muž a dobrý milovník, ačkoliv nebyl z těch, kteří ženu pokládají za fantom a lásku za hotovou cudnost své rajské mysli, přece dojímán a zmaten cherubovýmá očima Gianniny, ztrácel odvahu prudkého milence a spokojoval se tím, že smí státi nablízku Gianniny ponořen v její mlčení a ve svou tichost, neboť nedovedl k ní mluvití řeči jí srozumitelnou. Avšak Giannina mu byla vděčná a berouc jej za ruku, říkala mu, že ho miluje. Taková tedy byla láska Beccariho do příchodu Paolova.

Tento Paolo Paruta pocházel z vesnice Bovi, odkud utekl před vojáky svatého Otce, kterým se byl v taverně posmíval; v Belluně (*Pozn.: Hlavní město stejnojmenné hornoitalské provincie v Benátsku.*) byl přijat za hosta v domě Cosimově a spřátelil se mimo to i s Petrucchiem, Beccarim a mým otcem. Nyní si vzal ve zvyk děsiti Bellunu svou divokou povahou, když oťřásal krčmami, sváděl děvčata, bil se, pil a bodal se otevřeným nožem do masa, a urážeje mimojdoucí procházel se s dýkou v zubech,

se rty krvácejícími na ostří, podoben bláznu nebo ďáblovi; ale jindy mlčel po několik dní, vyhýbal se Giannině nebo ležel celé hodiny s tváří zakrytou šátkem, do něhož se byl zahryzl; tak byl divoký. V ten čas Cosimo byl odveden k vojsku, a poručiv svůj dům a sestru staršímu Niccolovi, odebral se do Verony, zatímco Paolo přesídlil do údolí k mému otcí.

Jednou večer tedy Niccolo seděl v altánu zahrady Cosimovy a čekal, až Giannina vyjde modlit se Ave Maria. Giannina již přicházela, když tu Beccari spatřil, jak Paolo přeskočil plot zahrady a pokleknuv zastoupil Giannině cestu.

„Giannino,“ počal spěšně Paolo mluvit, „slyšte; pravím ti, že tě miluji. Oh, Giannino, víš, co je to láska? Láska je silná jako archanděl a sladká jako vánek; silnější než já a krásnější než ty. Vezmu tě do náručí a ponesu tě, abys viděla, jak jsem silný. Ponosu tě na svých rukou až do Bovi a budu se zastavovati, abych tě líbal. Dotkni se mne, Giannino, jen prstem; necítíš, jak jsem žhavý? Tak jsem žhavý od té chvíle, co tě miluji.“

„Mlč, Paolo,“ prosila Giannina s pláčem.

Tu vykřikl Paolo hlasitým výkřikem, a jak klečel, uchopil Gianninu a líbal ji na její dívčí život. „Niccolo,“ zvolala Giannina v slzách. „Pust’,“ křičel Niccolo a šel s nožem proti Paolovi.

„Bratře, jsem bezbranný,“ řekl Paolo vstávaje. Tu Beccari bodal do zdi tak dlouho, až zlomil svůj nůž, a řekl Paolovi: „Pošli ke mně Neriho.“ To byl můj otec.“

Cavaliere Neri se na okamžik zastavil a dokládal: „Pohledte, láska! Četl jsem nedávno v učené knize, že láska neslouží než rozmnožování života. Příliš často jsem viděl jíti spolu lásku a smrt, a vím též, že ženy, naplněny rozkoší, říkají svým milencům: Zab mne! Tedy někdy si myslím, že láska je součin života a smrti; proto jsou její rozkoše tak rozdvojené a všechny její city rozděleny mezi bolest a štěstí.

Tedy ráno přišli Paolo, Niccolo a můj otec na louku při Piave, všichni tři stejně červeně a černě oděni, neboť v Belluně byl jediný krejčí, odívající všechny muže stejnými šaty, a všichni tři s černými masopustními maskami na tváři, aby nebyli poznáni od nespolehlivých lidí. Počali souboj.

Nejprve se sráželi dokonale, neboť byli to dobří šermíři a sobě rovní, a silnější, než jsou lidé dnes. Tenkrát se ještě užívalo starých krásných figur, jako byla Dvanáctka spodní, stará Sizzila nebo obrácená Paráda osmá, dobrá pro vystřídání, a jiné, které jsou dávno zapomenuty. Takto se bojovalo, ale potom oba ztratili klid a posici a počali se točiti v kruhu jako zápasící daňkové. A najednou jeden fleuret praskl a druhý odlétl; a zatímco se oba po něm hnali, můj otec, rozezlen tím, co viděl, na něj šlápl a zlomil jej.

Šavle, ‘ poručil jeden z obou (neboť můj otec jich nedovedl rozeznati). Otec váhal, a teprve když se mu oba zavázali, že na sebe nesáhnou, pokud se nevrátí, běžel domů pro šavle. Byly to šavle ohnutější než dnešní, takové, jakým se říká cimitáry.

Když se můj otec vrátil, našel je oba sedící proti sobě na kamenech, dva s černými maskami, jednoho s krvácejícím břichem. A nyní se utkali znovu. Vy víte sami: kordy cinkají; kordy jsou zvonková hra, končící úzkou ranou; kordy jsou zdvořilá čtverylka s pěknými assauty a figurami. Před čtrnácti dny jsem byl pozván přihlížeti k souboji těžkými dragounskými šavlemi; ale jsem starý, a není mi již volno, vidím-li dlouhé rány v mase, a neslyším rád stručné třeskání šavlí za těžkých podmínek. Zdá se mi, že při šavlích je risiko větší, než je v zájmu souboje. Víím dobře, že šavle jsou nejčestnější formou vyřizovati spory; ale poněvadž jsem zestárnul, je mi strašno viděti prot’atou krkavici, jako jsem viděl před čtrnácti dny. Myslím si tedy, že souboj není tak akt hněvu, jako spíše obřad smíru, a že smrt do duelu nepatří. Odpusťte mi, není-li toto více nežli řeč slabého muže.

Tedy takto počalo na pratu (*Pozn.: ital. – louka.*) druhé utkání prudkého boje, a uprostřed toho byl slyšeti výkřik. Giannina stála na kraji louky, tak, jak vyběhla z koupele v Piave, sotvaže zaslechla třeskot šavlí, a s divokou hrůzou pohlížela na oba muže v černých maskách. A nyní počalo něco strašného. Masky se ohlédly, a čtyři oči pod černými larvami hleděly na Gianninu, překrásnou cenu zápasu na kraji prata; tu vykřikly obě masky, a nyní se to stalo: cimitáry se zdvihly a počaly šíleně sekati do hlav, do ramen, do čepelí a do vzduchu, rozstříkující krev; a přitom se oba točili

dokola jako vlček. Můj otec zdvihl ruce do výše a křiče hrůzou vrhl se mezi oba; ale již zase prchal s rozseknutou dlaní a ramenem, a ti dva vzteklivci honili jej po celé louce sekající po něm šavlemi. Pak začali znovu tančiti a točili se po celém pratu oslepeni vlastní krví; a Giannina krok za krokem následovala tuto ohavnou skupinu a pohlížela do tváří zápasníků, aby rozřešila, kdo je skryt pod černými škraboškami. Po celé louce proháněly se a motaly dvě masky a za nimi po celé louce chodila Giannina, šílená a hrozná; neboť bylo to strašné, že byla bláznivá v bolestech.

A zatím oba ti soupeři, slepí červeným proudem, který jim tekl přes oči, sekali do sebe a do vzduchu, sráželi se tělem a opět se ztráceli; a najednou se utkali zcela zblízka, a jeden z nich vysoko zdvihnuv cimitár, t'al druhého do hlavy, jež se rozevřela.

Můj otec, pomatený hrůzou z toho, co viděl, usedl na zem vedle umírajícího a sňal mu masku. „Paolo,“ řekl tiše a stíral mu dlaněmi krev a mozek. „Paolo,“ jásavě křičela Giannina a zatočila se a klesla na zem.

Niccolo vysílen bojem a ztrátou krve, která z něho vybíhala, sedl si na kámen, nechávaje si na tváři rozsekanou masku promočenou krví, a oddechoval. Tu Giannina objala nahýma rukama jeho třesoucí se nohy a šeptala: „Paolo, já jsem věděla, že ho zabiješ, já jsem se nebála. Paolo, ty jsi silnější než on. Tys ho zabil,“ vykřikla vítězně a krutě a vyskočila, a stojíc nad mrtvolou Paolovou řekla mému otci: „Niccolo je mrtev? Podívejte se ještě třikrát, je-li mrtev, a pak mně řekněte, že ho Paolo zabil.“

Můj otec zděšen se ohlédl na Niccola. Niccolo Beccari už vstal, ale nebylo viděti, co zůstalo pod jeho rozsekanou maskou. Giannina ho objala kolem krku a tisknouc se k němu celým svým horoucím rozničeným tělem, líbala s opilou vášní jeho zkrvácené rty. „Paolo,“ šeptala, „miluji tě od včerejšího večera, kdys mne líbal. Nyní mne smíš nésti na rukou do Bovi, Paolo,“ a opět jej líbala na rty uprostřed přervaných slov, třísníc se krví. Tu Niccolo nepřenesl slova a zdvihnuv do náručí její drahocenné tělo, s maskou na tváři a krvavým čelem běžel úprkem ke Cosimovu domu, jenž stál nejbliže. „Do Bovi,“ volala Giannina v jeho náručí.

Zatím můj otec omyl v Piave své rány a ukryl mrtvolu Paolovu, kterého večer s pomocí pátera Giudiciho pochoval na svčcené půdě. Na štěstí téhož dne byl od zlodějů na křižovatce probodnut rakouský četník, i řeklo se, že ho zabil Paolo Paruta a utekl do hor, kde po něm úřady skutečně daly pátrati; ale poněvadž to bylo právě v březnu dvacátého prvního roku a nemluvalo se o ničem jiném než o boji v Neapoli a trojdenních bitkách v Piemontě, zapomnělo se brzo i na to.“

Starý kavalír se zastavil v myšlenkách a řekl: „V Richardovi III. je psáno: ‚Hoře mé jest uvnitř; zvenčí možno viděti jen stín neviditelného smutku, který sžírá umučenou hrud‘. Největší útěchou bolesti jest, promítá-li se ven a mění-li se v činy. Šťastné jest utrpení žen, smáčené slzami a křikem. Proklaté je utrpení mužů, které zavírá jejich ústa a nechává jen na jejich tváři stín mlčelivé bolesti jako nápis uzavřené knihy. Ale největší je zoufalství těch, kteří i tento stín ukrývají pod maskou a nechávají svou bolest v hrozně samotě svého nitra.

„Tedy druhého dne šel můj otec do Cosimova domu navštívit Niccola. Beccari ležel na loži pokryt šarpiemi (*Pozn.: z franc. – cupanina z plátna.*), s hlavou a tvářemi zavinutými v bílé kukli fáčů a obvazů, s očima zavřenýma. Giannina seděla vedle jeho lůžka a kynula mému otci: ‚Tiše, Paolo spí. Po celý den už spí se zavřenýma očima. Niccolo, ten zlořečený ďábel, ten černý pes, posekal Paola po celé hlavě a tváři.‘ Pak vzala mého otce za ruku a posadila ho vedle sebe šeptajíc: ‚Neri, vy nevíte, že Paola miluji? Má láska je silná jako archanděl a sladká jako vánek. Kdyby Paolo byl Beccariho nezabil, byla bych ho zabila já, byla bych mu vrazila do srdce jehlici a ještě bych ji byla smočila v belladoně, aby umíral v bolestech. Ale Paolo byl silnější než Niccolo.‘

Tu pohnula se bílá kukla na tváři Niccolově a krev vyprýštila mezi pruhy obvazů, máčejíc šarpie.

Avšak Giannina to již neviděla, neboť položila obličej na prsa Niccolova a líbala je překypujícími polibky vášnivé ženy. Můj otec se odvrátil k oknu, aby neviděl svými očima tuto

lásku. Taková jest žena ve vášni, že nejplašší dotyk jejích prstů má chuť polibku a její polibky mají chuť závratí, a z jejích prstů vytékají rozkoše jako proud. Giannina byla krásná a planoucí; kdo by se mohl nezachvěti rozkoší pod těmito polibky, kdo by nevykřikl vášní a nezdvihl ruku po této ženě, která umlká mezi pocely a přiznává se, že je přemožena? Neboť taková jest žena ve vášni, že nic není silnějšího než její přemožení a nic není vítěznějšího než její poddání; nic není nejistějšího nad její stud a nic není líbeznějšího nad její obranu.

Avšak je něco podivnějšího, uvažoval můj otec dále, než toto vyvolání ženy v panně, která včera znala sotva sen a zmatek, a dnes zná veškeru nejasnou svůdnost a exaltaci, veškero koketní nebo instinktivní umění, veškero paniku, sladkost a rdění veliké ženiny chvíle, která jest poddání? V náplni ženství, v rozkoši a ponížení trpnosti se naučila říkati: Jsem tvoje; a který muž nebyl by překonán plným štěstím tohoto vlastnictví, že žena, že toto tělo, tyto krásné ruce a cudné nohy, tyto pohyby zdržlivé nebo vášnivé, že to vše spočívá bezbranně v jeho náručí zdrčeno, šťastno a přemoženo poznáním velikého slova: Jsem tvoje? Ale jak veliká je tato největší rozkoš muže, tak veliká a ještě třikrát větší byla bolest Niccolova.

Zatímco můj otec takto uvažoval, Giannina znehybněla na prsou Niccolových a oddechovala. Tu otevřel Niccolo oči svítící mezi bílými šarpiemi a vyhledal jimi oči mého otce, ale nepromluvil a nepohnul se a sklopil opět víčka, když můj otec tiše odešel, nemoha snést pohledu očí Niccolových.

A tak také se můj otec odvracel od očí Niccolových, když se Beccari již počínal pozdravovati, a když chodil po zahradě s bílou kuklou obvazů na hlavě, opíraje se o Gianninu, jež záříc roznicenýma očima a štěstím nevěsty, neustávala vyličovati svou lásku a blaženost se sladkým refrémem jména Paolo.

Takto tedy se uzdravoval Niccolo po boku své milenky, jejíž mysl zůstala zastřena od onoho souboje; vpravdě její mysl byla zastřena láskou, neboť nic nebylo podivnějšího než vašeň a rozkoše této dívky, jež kdysi byla ženou bez ženství a klariskou Páně, a nyní obcházela po domě s uvolněnými vlasy a pootevřenými

žízníci rty, vyčerpána v objetích, s očima vyprahlýma, jako by prosila, aby byla rozdracena novými vášněmi, aby byla až k zničení naplněna neslýchanými radostmi hodnými její šílenosti, aby konečně zemřela usmrcena novou nepřžitelnou rozkoší, o kterou prosily její rozšířené oči.

Rekl jsem, že Niccolo se pomalu uzdravoval, neboť jeho rány byly spíše četné než vážné, a posléze sňal i kuklu obvazů; i bylo viděti obličej zcela nepodobný Niccolovi, tak bledý a křížovaný dlouhými jizvami, jež stahovaly jeho tváře v novou podobu a výraz. Ale bylo to těžké uzdravování, neboť často, když Niccolo seděl zamklý a uzavřený, sraštil se prudce jeho obličej, a tenkrát praskaly švy a rány se porozvíraly, mokvajíce čerstvou krví.

Někdy Giannina, sedíc na kolenou Niccolových, pátrala v jeho tváři rozevřenýma nerozumnýma očima; tu Niccolo ji uchopil do náručí a odnášel domů, zasypávaje její paměť novými polibky.

Taková byla vášnivá láska Niccola a Gianniny, a nikdy nebylo lásky, ve které by bylo více polibků a objetí. Konečně přišel čas, kdy zdály se pomalu hasnouti žiřivé oči Gianniny; její palčivé rty se pevně svíraly a její pohyby se počaly vléci melancholickou únavou. Po těchto chvílích se vášně dvojnásob stupňovaly a Niccolo s Gianninou se vrhali do zesílených, prudších obětí, do zmnožených rozkoší a šíleností; ale potom dvojnásob rostla smutná křehkost Gianninina, a ona, klesajíc v apatii, po dlouhé hodiny sedala vedle zamklého Niccola a pohlížela na nepřítomné věci. Opět klečíc v noci na dlaždicích, viděla se přibližovati svého Gesù; ale jeho rány, pootevřené jako rty milence, byly ještě daleko a nepřiložily se k jejím ústům.

V té době tedy, kdy Giannina znovu hledala cestu ke klášte-ru klarisek, našli jednou ráno Niccola mrtvého před altánem v ssedlině krve, jež vytekla z jeho ran široce rozevřených a jako-
by úplně čerstvých; neboť všechny jeho málo zacelené jizvy se rázem otevřely a popraskaly na jeho tváři. Tak ještě naposledy se oddělila od jeho tváře maska jizev, jež stahovala jeho obličej, a teprve nyní bylo viděti podobu a výraz tváře Niccolovy; byl to

výraz úděsu, který byl ukryt pod larvou tváře Niccolovy, když líbal Gianninu v bolestech, nad něž nikdy nebylo větších, a s rozkošemi, jež byly strašnější než jeho bolesti.

Téže noci Giannina opět líbala vonné rány svého Krista, a když ji můj otec dovedl k mrtvole Niccolově, zdálo se, jako by se snažila vzpomenouti v dobrém na tohoto mrtvého muže; ale pak, záříc blažeností, s očima zavhlýma sladkostí, počala mluvíti o svém Gesù, který ji miluje.

To je příběh utrpení Niccolova.“

Starý růžový Cavaliere Neri zdvihl hlavu a pohlížel na ty, kteří jej poslouchali. Byl to pan Kostka a Bartsch, pan doktor Wanderer, Kramer a Pylades, jenž myslí dlel jinde.

„Děkuji vám,“ řekl Cavaliere, „že jste mě poslouchali. Jste čestní mladí lidé, které miluji; ale jste slabí. Nepatrní v příhodách a utrpení. Ale přece vás miluji.“

Tu zaúpěl Pylades a zakryl si tváře dlaněmi: „Teď, v tomto okamžiku, se mladý Richard zastřelil.“

Pak Kostka krčil útrpně rameny. Bartsch, tlustý a dojatý, kreslil popelem svého doutníku písmena na ubrus; a Cavaliere Giosue Neri seděl zamyšlen nad velikými obrysy, jež nazýval minulostí.

L'éventail (*Pozn.: francouzsky vějíř*)

Bylo to v roce 1787, kdy Principe Bondini, složiv úřad vyslance království Neapolského, vrátil se z Madridu do Neapole, aby se pomodlil na hrobě své manželky, jež zemřela za jeho diplomatického posláni; nyní žil kníže po tři léta v ústraní, a teprve v zimě roku 1789 stala se jeho milenkou hraběnka Reccò, zvaná Terrine, poněvadž se jmenovala Catherine a měla pleť hnědou jako vypálené temny. Následujícího léta potom dával Principe Bondini v zahradě své vily u Římské silnice maškarní slavnost, jíž se zúčastnili mimo jiné i pan princ Filip, mnohé osobnosti ode dvora, kardinál-komoří kníže Léon Butto a veliké zástupy lidu; neboť kníže Bondini, byv spojen v Madridu s králem proti měštům, hledal v Neapoli spojení s měšťany proti králi, odpovídaje

takto na otázky, které si sám kladl, když četl znepokojivé a obšírné dopisy z Paříže.

Principe Bondini, velmi vysoký a tělnatý muž, pozdravoval své hosty u brány zahrady, do níž se otevírala galerie starého traktu vily a veranda přistavěná k novému křídlu, a k níž přiléhaly ještě oranžerie, olivový a morušový háj a jízdárna.

Uprostřed zahrady, kde byly nově zřízené boskety (*Pozn.: z francouzštiny – skupiny stromů a keřů v zahradě.*), kiosky, Próteova jeskyně (*Pozn.: Próteova jeskyně – odvozeno z řecké mytologie, která vypravuje o chladných slujích mořského boha Prótea, do nichž se uchýloval za poledního vedra. Próteus slyšel věšteckým duchem a schopností proměňovat se v nejrůznější zvířata i věci.*) a veliký bazén s mušlovitým plavidlem, byly nyní postaveny stany najatých komediantů, barvené šafránem a rumělkou.

„Dobrý Esope,“ vítal Principe Bondini pána v dominu, který přicházel veda dívku v lila, „přeji vám, aby krásné dítě, jež přivádíte, bylo s dnešní slavností spokojeno.“

„Slyš to, drahá,“ odpovídal pan Esop ke své dívce. „Jeho Jasnost praví, že se zde nemusíš ostýchat. Milý Lodovico,“ zvolal, jda mimo, na mladého kavalíra, „vaše přítelkyně ocitá se v rozpácích, neboť nemá nikoho, kdo by jí upevnil jehlici, kdyby se jí uvolnila v úcesu. Myslím, že byste ji našel u sochy Neptunovy.“

„Drahý Esope,“ řekl pan Lodovico, „co je nového?“

„Nic, než že vznešený Bondini neví, co by měl vědět, a že slavná Terrine (*Pozn.: terrina – hliněná mísa.*) dělá, co by dělat neměla. Neboť, má drahá,“ obrátil se pan Esop ke své milence, „vězte, že ona dáma s červenou maskou je hraběnka Reccò, zvaná Terrine, a že ten, na koho se nyní usmívá, není náš hostitel, nýbrž básník Fosco, o kterém se říká, že jeho rýmy nejsou tak zvučné jako rýmy Innocenza Frugoniho. A nyní, drahá Liso, můžete mně vysvětliti, proč mají ženy větší náklonnost k básníkovi než k čestnému muži, třebaže tento nikdy nelže?“

„Proto, myslím,“ pravila Lisa, „že básníka miluje mnoho žen, kdežto čestného muže jen jedna, není-li to pochybné; neboť muž je nejvíce svůdný ženami, které nechaly na něm své stopy.“

Po moři prchalo šestnáct člunů, jež opouštěly místo smrti. Věděl jsem, že ta, která je mou poslední myšlenkou, není na palubě Oceaniku a že *jí nikdy neuvidím*.

Ještě jednou hledal jsem smrt nebo cokoliv; skočil jsem do moře a plovat jsem za čluny, neboť člověk nedovede umírat nebráně se smrti až do poslední chvíle. *Tu naklonil se Oceanik tak, že vztyčil se zádí kolmo do výše, na okamžik stanul a náhle se potopil do hlubiny.*

Když ráno přispěchala Carpathia na pomoc, nebylo již nikoho na širém moři kromě těch, kteří se zachránili na člunech. Ona nebyla však mezi zachráněnými ani mezi těmi, kteří byli dovezeni na zem k pohřbení.

Všechn život zhasl před mýma očima a bezmezná prázdnota mne obklopila. Nikde kolem mne není, čeho bych se dotkl; všechno na světě zmizelo, vidím jen zmatené stíny věcí, nesnáším jich a nemohu se před nimi ukrýt.

Mám v rukou listinu utonulých, listinu všech na Oceaniku, a nevím, které jméno je její. Jsou mezi nimi sladká jména, jež ponoukají k pláči, a k nesčíslnému opakování.

Všechno ostatní jsou pouhé stíny, a já mohu myslet jen na fakta, která jsem skutečně viděl; na přízračnou loď, jež nesla podoby lidí a jež se rozplynula ve vodě jako kus ledu; na celý ten sen, který mne provždy naplnil tímto smutkem.

Myslím na ni, jež je v podivném světě zmizení a s níž se stále spojuji, přecházejí sám v neskutečnost, kde je ona.

Nic, nic není kolem mne, můj život je jen zdánlivý a ničím nekončí.

Slitujte se nad mou duší!

Ediční poznámka

Sbírka povídek vyšla jako první knižní podnik bratří Čapků, ačkoli obsahuje mladší práce než **Krakonošova zahrada**, vydaná později. První vydání vyšlo u F. Borového roku 1916 a mezi prózy (za povídku *L'éventail*) byla chronologicky zařazena i **Lásky hra osudná**; bylo graficky upraveno a ilustrováno Vlastislavem

Hofmanem. Všechny prózy zde vydané (až na *Skandál a žurnalistika*) vyšly časopisecky jako společné práce (až na tři výjimky: *Mezi dvěma polibky*, *Ostrov* /podepsáno Karel Čapek/ a *Živý plamen* /podepsáno Josef Čapek/).

Text znění časopiseckého byl pro první vydání měněn jen nepatrně, až na povídku *Ostrov*, která byla podstatně krácena. Druhé vydání vyšlo v úpravě Josefa Čapka v roce 1924 jako 89. svazek edice Aventinum u Otakara Štorcha-Mariena.

Naše vydání vychází z textu knihy **Bratři Čapkové – Zářivé hlubiny a jiné prosy**. V roce 1930 ji opětovně vydal Otakar Štorch-Marién. Text jsme revidovali podle titulu Karel Čapek, Josef Čapek – **Ze společné tvorby**, což je svazek druhý Spisů Karla Čapka. Vyšel v Československém spisovateli v Praze roku 1982.

M. H.

E-Spisy Karla Čapka

Již vyšlo (v závorce rok, kdy titul vyšel knižně poprvé):

Sv. 01. ***Zářivé hlubiny a jiné prózy*** (1916)

E-shop Carpe diem

Na webové stránce ***eshop.carpe.cz*** zakoupíte veškerou naši dostupnou produkci vždy za nejlepší ceny na knižním trhu, stejně jako CD, DVD, e-knihy, unikátní videoknihy a nikde jinde nesehnatelné rarity. Umožníte nám tím i nadále pro Vás připravovat další tituly. Za pochopení a přízeň předem velmi děkujeme.

Karel Čapek / Josef Čapek
Záživé hlubiny a jiné prózy
(e-Spisy I)

*Vydalo nakladatelství Carpe diem
jako svou 313. publikaci
v Brumovicích roku 2016
Vydání první (v Carpe diem)*

www.carpe.cz

Elektronické knihy pro iPad, doplněné filmy, koncertními záznamy, záznamy divadelních představení, rozhovory, autorským čtením, záznamy z archivů, fotografiemi a dalším bohatým multimediálním obsahem, najdete v aplikaci App Storu **Carpe Diem Online**.

Digitální tituly Carpe diem včetně knih, jež doplňují filmy a koncerty, pro čtečky, tablety a počítače, jakož i fyzické knihy a nosiče naleznete na: **<http://eshop.carpe.cz>**

ISBN 978-80-7487-193-1 (pdf)
ISBN 978-80-7487-194-8 (epub)
ISBN 978-80-7487-195-5 (mobi)